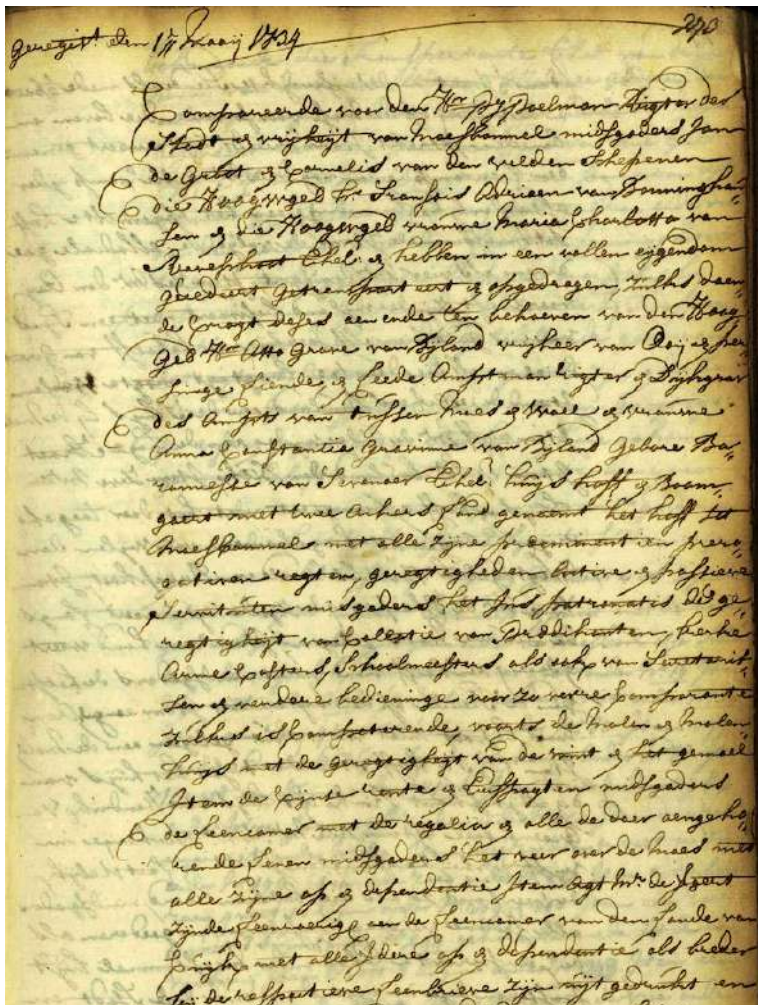

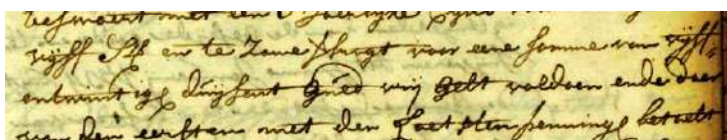
De geschiedenis van Het Hof, een poging tot reconstructie, deel 2

John Riggers, 2020; aangevuld mei 2021, november 2021, september 2022

De familie Van Bylandt

Een deel van het eerste blad van de koopovereenkomst tussen M.C. van Raveschot en haar man en A.O.R.F. graaf van Bylandt.
bron: Gelders Archief 0181 ORA Maasbommel)

Op 18 januari 1726 wordt **Albrecht Otto Roeleman Frederik Rijksgraaf¹ van Bylandt** (1688 - 1768 te Nijmegen)² in de kerk van Bergharen beëdigd als ambtman van Maas en Waal³ en vanaf die tijd koopt hij met grote regelmaat onroerend goed in Maasbommel⁴. Naast ambtman is Rijksgraaf A.O.R.F. van Bylandt tevens Heer van Oye, Persingen, Spaldorp, Lede, Lienden, Oudewaart, Vuren, Dalen, Mariënweerd, Sevenaar, Rooden Toren enz, en lid van de Ridderschap van Nijmegen. Het kasteel waar hij met zijn familie woont staat in Ooij, achter Nijmegen.

Veertien jaar na de 'verleijng' van Maasbommel aan Maria Charlotte van Raveschot koopt de Rijksgraaf op 30 april 1734 van haar en haar echtgenoot, François Adriaan van Bonninckhuysen, de 'Stadt en Vrijheijt van Maesbommel' met al het onroerend goed - waaronder de molen met windrecht, molenhuis en het veer met wat daar bij hoort, het gemaal - en alle rechten die daar bij horen zoals het recht de predikant, de armenmeester van de kerk, de schoolmeester en ook de secretaris te benoemen en mag hij zich Heer van Maasbommel noemen.

De kosten: F 25.000,-.

¹ Een Rijksgraaf was een graaf in het Heilige Roomse Rijk die alleen aan de keizer verantwoording verschuldigd was.

² Hij huwt Anna Constance van Sevenaar (1703-1747) in 1716 op haar 13- of 14-jarige leeftijd. Ze zullen 18 kinderen krijgen. Op 44-jarige leeftijd komt Anna Constance te overlijden.

³ H. van Heiningen, Tussen Maas en waal, blz. 193.

⁴ Zie Gelders Archief 0181 ORA Maasbommel.

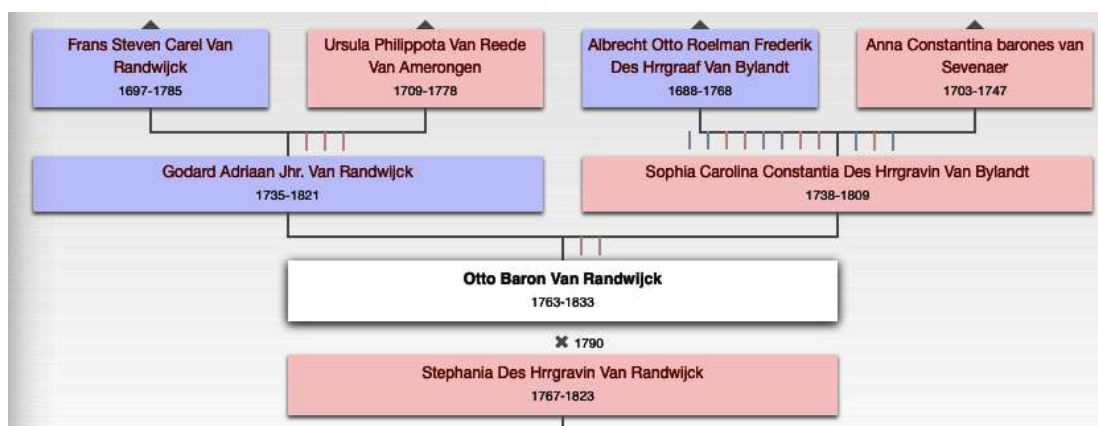
Adel huwde bij voorkeur met adel (ook een huwelijk tussen neven met nichten kwam regelmatig voor) hetgeen ook wat de bezittingen betrof gaandeweg een schier onontwarbare kluwen opleverde. Zo blijkt ook hoe er een familieband ontstaat tussen de familie Van Bylandt en de familie Van Randwijck ⁵.

In 1757 maakt Otto R.F. Rijksgraaf van Bylandt een testament op en na zijn dood in 1768, wordt **Otto baron van Randwijck** ⁶ (geb. 1763 te Arnhem en gestorven 1833 te Nijmegen), neef (oomzegger) als beheerder van zijn nalatenschap aangesteld. Diens grootmoeder was Anna Constantia barones van Sevenaar en zijn grootvader Albrecht Otto Roelman Frederik Rijksgraaf van Bylandt ! (zie schema hieronder) ⁷.

Otto baron van Randwijck
1763-1833

bron: Rijksdienst voor
Kunsthistorische Documentatie

Van Albrecht Otto Roelman Frederik Rijksgraaf van Bylandt vanuit de rechter helft naar Otto Baron van Randwijck;
Bron: genealogieonline

Graaf Christoph Walraven Lubbert van Bylandt en vrouwe Marciana van der Gon ⁸

Belangrijk voor Maasbommel is dat als de graaf is overleden zijn zevende zoon, **Christoph Walraven Lubbert van Bylandt**, Maasbommel heeft geërfd en daardoor de nieuwe heer van deze Stad en Vrijheid is geworden. Hij was op 5 april 1731 in Nijmegen geboren, werd beroepsmilitair en zou het uiteindelijk tot kolonel der infanterie brengen. Als luitenant-kolonel, gelegerd in de garnizoensstad Bergen op Zoom, trouwt hij op 5 juli 1773 op 42-jarige leeftijd de 20-jarige **Jonkvrouwe Marciana van der Gon**, dochter van vice-admiraal Adriaan David van der Gon uit Bergen op Zoom. Het echtpaar zal eerst in Bergen op Zoom en later in Breda wonen, maar uit de Akte van huwelijksvoorwaarden van de graaf uit 1773 blijkt dat hij dan al bezig is geweest een 'Heere Huijs' te bouwen op de plaats in Maasbommel waar ooit de ruïne van het kasteeltje en later een kleine woning van de secretaris heeft gestaan. Minutieus wordt in de akte beschreven wie het huis bouwt en wat het kost. Uit de '*Staat en inventaris van de nalatenschap*

⁵ Zo trouwt bijvoorbeeld op 5-9-1769 Jacob Neomagus graaf van Randwijck - weduwnaar van Henriëtte Helena gravin van Bylandt - met zijn nicht freule Reiniera Charlotte baronnes van Randwijck (zie neomagus.nl, n°8).

⁶ Lid TK der Staten-Generaal (21/9/1815-25-9-1833), o.a. burgemeester van Nijmegen

⁷ Bij het testament van 7 september 1757 behoort een 'Staat en Inventaris' waarin op blz. 40-51 ook de goederen en rechten te Maasbommel uitvoerig worden beschreven; 'Het Land van Maas en Waal' A.G. Schulte, blz. 283.

⁸ Zie: John Raggars, De laatste heer van Maasbommel, deel II, april 2021.

Het huis van Chr. W. L. Graaf van Bylandt te Maasbommel
Collectie Jan Boerakker; bron waarschijnlijk de Atlas van
Brouërius van Nidek (Belgium Illustratum)
getekend door Jacobus Stellingwerf (1667-1727)

van Christoffel van Bylandt, heer van Maasbommel', opgemaakt door zijn weduwe na zijn overlijden op 26 oktober 1781 blijkt tevens wat er in de jaren daarna nog aan het huis werd verbeterd en toegevoegd.

Na de dood van Chr. W.L. van Bylandt in 1781 als de laatste 'heer van Maasbommel', blijft Marciana in het bezit van de Maasbommelse goederen en opbrengsten. Terwijl zij eerst in Breda en vanaf ongeveer 1800 in Utrecht woont, zullen die door rentmeester (en schepenen) A.J. Loderus voor haar beheerd worden.

Maar de tijden zijn eind 18e eeuw drastisch veranderd, de Bataafse Republiek is een feit geworden en de bestuurlijke macht van de adel heeft daarmee in principe afgedaan. Ook in Maasbommel werden na de intocht van de Fransen in 1794/95 soldaten gelegerd, met name in het landhuis van Marciana van der Gon. Een hele reeks vernielingen aan het huis is het gevolg. Er komen wél voor het eerst in Maasbommel, democratische verkiezingen en in de jaren die volgen zullen er tal van bestuurlijke en maatschappelijke veranderingen elkaar snel opvolgen. Het zijn chaotische tijden.

Daarnaast blijft Maas en Waal geteisterd door watersnoden waaronder die van 1781, 1794/95 en 1799 en is er bovendien rond 1796 sprake van een 'gedugte Veepest'. Kortom, het totaal verarmde Maas en Waal, inclusief Maasbommel, is geen aantrekkelijke streek om je er te vestigen.

Marciana heeft er dan ook de grootst mogelijke moeite mee om haar Maasbommelse landhuis waar ze zelf niets meer te zoeken heeft, te verhuren. Er volgen tussen 1792 en 1804 diverse advertenties in belangrijkste kranten waarin het landhuis te huur wordt aangeprezen.

TE HUUR, op primo May 1792 een aansienlyk HUYS, met 8 behangen Kamers, Keuken en Kelders, twee Tuynen met allerlei fyne Vrughtbomen, een Wandelbosje, Stal en Koetshuys voor ses Paarden, ofsonder, Berg en Hooy Solder, gelegen in het Dorp genaamd Maasbommel, in het Ampt van tusschen Maas en Waal, te bevragen by den Heer Rentmeester A. J. Loderus, wonende aldaar.

Te huur, op primo May 1792 een aansienlyk HUYS, met 8 behangen kamers, Keuken en Kelders, twee Tuynen met allerlei fyne Vrughtbomen, een Wandelbosje, Stal en Koetshuys voor ses Paarden, ossonder, Berg en Hooy Solder, gelegen in het Dorp genaamd Maasbommel, in het Ampte van tusschen Maas en Waal, te bevragen by den Heer Rentmeester A.J. Loderus, wonende aldaar.
Utrechtsche courant 25-01-1792

Te huur, tegens Mai 1799: Een capitaale HEERE-HUIZINGE, van ouds genaamd HET HOF, in zyn Gragten, waarin agt behangen roijaale Vertrekken, twee dito Kabinetjes, Meide-, Provisie- en Kapkamers, groote Keuken, waarin Fournuis, Pomp en Bak-Oven, Mangel- en Waskamer, Kelders voor Wynen Winterprovisie, groote Zolder, waarop een Knegtskamer; voorts Stallinge voor 6 Paarden, ruim Koetshuis, Hooizolder en Berg; verder groote Moestuin met exquisite Vrughtboomen, benevens Blomtuin met dito Boomen, een aangenaam Wandel-Boschje, alles by den anderen gelegen te Maas-Bommel, twee uren van Thiel, in den Ampte van Maasen Waal, zeer gemakkelyk tot Transportteering van Meubelen als anderzints; te bevragen by J. D. van der Borgh te Maas-Bommel, thans woonende op het Goed.

Opregte Haarlemse courant 31-01-1799

**** Voer 3 of 6 Jaar te Huur, om met 1 Mey 1800 te aanvaarden, het KASTEEL genaamd HET HOF TE MAASBOMMEL, niet verre van de Rivier de Maas, in het Ampt van Maas en Waal, zeer aangenaam gesitueerd, twee uren van Thiel en vyf uren van Nymegen, voorzien van diverse Behangen Boven- en Benedenkamers, gestucadoorde Zaal, de noodige Offices en Remises; item Stal voor 6 Paerden, Moes- en Bloemtuin, met exquisite Vrughten en aangename Plantagie: Adres by Mr. P. M. VANDEN STEEN, te Thiel, of A. J. LAUDERUS, te Maas-Bommel. De Brieven franco.**

Rotterdamse courant, 17-12-1799

* * Voor 3 of 6 jaar te Huur, om met 1 Mai 1800 te aanvaarden: Het KASTEEL, genaamd HET HOF TE MAASBOMMEL, niet verre van de Rivier de Maas, in het Ampt van Maas en Waal, zeer aangenaam gestruerd, 2 uren van Thiel en 5 uren van Nymegen, voorzien van diverse Behangen Boven- en Beneden-Kamers, gestucadoorde Zaal, de nodige Offices en Remises; item Stal voor 6 Paarden, Moes- en Bloem Tuyn, met exquisite Vruchten en aangename Plantagie; adres by Mr. P. M. van den Steen, te Thiel, of A. J. Lauderus, te Maas-Bommel. De Brieven franco.

Oprechte Haarlemse courant, 16-01-1800

* * Te Huur om primo Mai 1805, te aanvaarden: Een aangenaam BUITEN-VERBLYF, gelegen in 't Ampt tusschen Maas en Waal, in 't Dorp Maas-Bommel, 2 uren van Thiel, dicht by de Rivier de Maas, voorzien van veele rooijaale Behangen en met Stookplaatfen voorziene Vertrekken, alsmede een Koetshuis en Stallinge voor zes Paarden, waarby een groote Moestuin, beplant met alle soorten van exquisite Vruchtboomen, waarby behoort een vrye Viifchery op de Maas; nader informatie te bekomen by den Rentmeester H. J. Lodenis te Maasbommel, en by den Boekverkooper J. van der Schroeff Gz. te Utrecht.

Oprechte Haarlemse courant, 29-12-1804

Deze advertenties maken duidelijk dat er weinig belangstelling bestond voor de huur van Marciana's Maasbommelse landhuis en alleen de in 1795 democratisch gekozen 'rigter' J.D. van der Borcht er waarschijnlijk enkele jaren heeft gewoond.

Op 7 december 1820 overlijdt Marciana van der Gon in haar Utrechtse huis aan de Nieuwe Gracht op de leeftijd van 67 jaar. Marciana was na het overlijden van haar man nooit meer getrouwd geweest en had geen kinderen. Maar er viel wel veel te verdelen na haar overlijden, niet alleen wat ze van haar ouders geërfd had, maar ook datgene dat ze als gevolg van haar huwelijk in gemeenschap van

* * Den 7 December 1820, is, binnen UTRECHT, overleden, de Hoog Wel-Gebore Vrouwe MARCIANA VAN DER GON, Douairière van den Hoog Wel Geboren Heer CHRISTOFFEL WALRAVEN LUBERT Grave VAN BIJLANDT, in den ouderdom van ruim 67 jaren.

Oprechte Haarlemsche Courant, 16-12-1820

goederen met Chr.W.L. van Bylandt in Maasbommel bezat.

Uit een notariële akte van 19 april 1822 blijkt dat de Maasbommelse goederen via een dochter van de oude A.O.R.F. graaf van Bylandt ⁹ en haar man ¹⁰, voor het

merendeel naar hun zoon **Otto baron van Randwijck** (1763-1833) zijn gegaan. Anders gezegd: bij gebrek aan opvolging in de rechte lijn, gaat het erfdeel 'Maasbommel' van de familie Bylandt over naar de familie Van Randwijck.

Enkele maanden later in 1822, verschijnt er al in enkele kranten een grote advertentie waarbij in Maasbommel te koop worden aangeboden "*bouw- en wei, als hooilanden, mitsgaders uiterweerden, te zamen groot 299 bunders, 79 roeden, of 352 morgen, 188 roeden oude maat; voorts HUIZEN en ERVEN, de KOORNMOLEN van Maasbommel, VOGELKOOI [J.R.: eendenkooi] en VISSERIJ op de Maas, TIENDEN en diverse ERFPACHTEN, alle gelegen in en gevestigd op landen onder Maasbommel, Appeltern, Altforst en Wamel.*" Wat er is verkocht is moeilijk meer nauwkeurig na te gaan, vermoedelijk maar een betrekkelijk klein deel. Otto baron van Randwijck was een man met grote bestuurlijke kwaliteiten en zelfs nauwe connecties met het Haagse hof van koning Willem I ¹¹ en voegde aan zijn grote Maasbommelse erfenis van Marciana na zijn huwelijk in 1790 samen met zijn vrouw Stephanie gravin van Randwijck jarenlang door aankoop nog veel Maasbommels onroerend goed toe. Anders gezegd, na zijn overlijden in 1833 was er veel te verdelen onder zijn nazaten.

Wordt vervolgd.

⁹ Sophia Carolina Constantina van Bylandt (1738-1809)

¹⁰ Godard Adriaan baron van Randwijck (1735-1821)

¹¹ Otto baron van Randwijck bekleedde tal van belangrijke functies zoals stalmeester in 1787 van prins Willem V van Oranje, burgemeester van Nijmegen (1810-1817), Lid van provinciale Staten van Gelderland (1814-1815), Lid van de Tweede Kamer (1815-1833), Hoofdschout Land van Maas en Waal (1817-1833), Hoofdschout Rijk van Nijmegen (1830-1833), kamerheer van koning Willem I.